

הרצל בתקשורת

דוח תקופתי (ספטמבר 2018)

מאת ד"ר אנטון ברקובסקי

בעיתונות

במכתבו למערכת "הארץ" הביע ד"ר אולק נצר תמיכה בדעתו של דימיטרי שומסקי, הגורסת כי "חוק הלאום" ושאר ביטויי מדיניות הימין רחוקים ביותר מחזונו הציוני של הרצל, המלא בנאורות והומניזם.¹

טוביה כס הצביע על בעיה לוגית שהופיעה בכתבתו של פרופ' שלומי אבינרי: "... מבחינת הרצל מדינת יהודים היא מדינת הלאום היהודי ומדינת כל אזרחיה, אין סתירה בין השתיים. שוויון לאזרחים הערבים הוא מיסודה של הציונות...". כס טוען ששני המושגים מתייחסים לריבון שונה במדינה ולכן מטעים ואינם יכולים להתקיים במקביל.²

לקראת חגי חודש תשרי קורא הרב אליעזר מלמד לחזור לאמונה בכל תחומי החיים (צה"ל, מערכות המדינה ובחיים הפרטיים). בין היתר הוא מצטט את הרצל בנאומיו בקונגרס הציוני הראשון: "...שקודם כל אנו צריכים לחזור ליהדות שלנו, ומתוך כך לארצנו".³ דעה דומה הביע הרב יובל פרוינד. לטענתו: "...הקב"ה משיב את עם ישראל לארצו... על ידי שליחיו הנאמנים... לא משנה אם אלו עליות תלמידי הגר"א והחסידים או הרצל והקונגרס הציוני, הרב קוק ובן גוריון. מתגלה שהקב"ה משיב את עם ישראל דרך ליבם – דרך התעוררות המוטיבציה הציונית והבריאות הלאומית".⁴

בראיון לבן כספית העביר אהוד ברק ביקורת קשה כלפי ראש הממשלה נתניהו ורמז שתפיסותיו ומדיניותו של ראש הממשלה מאיימת על חזונותיהם ומעשיהם הציוניים של הרצל, ז'בוטינסקי, בן-גוריון, רבין ובגין.⁵ בתגובה טען עמוס גלבע כי קיים דמיון בולט בין תפיסותיו של ברק לגבי המציאות הפוליטית במדינה לזו של כת "בני האור" שישבו במדבר יהודה. המחנה הלאומני הימני נתפס בעיני ברק בתור "המחנה האפל", כאשר מולו נלחם המחנה של "בני האור" - המחנה הלאומני הבריא, שמגלם את ערכי הציונות והדמוקרטיה של הרצל וממשיכיו.⁶

¹ נצר, אולק. המשטר הנוכחי אינו ציוני. הארץ (2018.4.9), עמ' 11.

² קס, טוביה. הסתירה הטמונה בציונות. הארץ (2018.4.9), עמ' 11.

³ מלמד, אליעזר. יום זיכרון, דין ותרועה. בשבע (2018.6.9), עמ' 64.

⁴ פרוינד, יובל. מילה של לב – זאת מילה. עולם קטן (2018.7.9), עמ' 2.

⁵ כספית, בן. ברק ורעם. מעריב – ראש השנה (2018.9.9), עמ' 1-7, 25.

⁶ גלבע, עמוס. רחוק מהאמת. מעריב (2018.9.20), עמ' 3.

לקראת ראש השנה בחרה הקרן א.מ.ן. וועדת פרס א.מ.ת. לכבד את הנשים שלקחו חלק במצוינות הישראלית. אריה דובסון – מנכ"ל הקרן – ציטט בברכותיו את הרצל עם אמירתו המפורסמת: "אם תרצו..."⁷.

יואב קרני הקדיש את כתבתו להיסטוריה ותרומתה של גל ההגירה הגדול של יהודי רוסיה שהגיעו לארגנטינה בעקבות הפוגרומים שפרצו לפני כמאה שנים. לדבריו, ההגירה לדרום אמריקה הייתה אחת ההוכחות לתחזיות הפסימיות של הרצל וציונים אחרים שטענו, כי בתוך 50 שנה לא תוכל אירופה האנטישמית לשאת עוד את היהודים בתחומה.⁸

ב"הארץ" פורסמה כתבה על ההיסטוריון הכלכלי פרופ' נחום גרוס (1926-2018). בספרו "לא על רוח לבדה – עיונים בהיסטוריה הכלכלית של ארץ ישראל בעת החדשה" מפרט גרוס את תפישתו הכלכלית של הרצל "שהדגיש את חשיבות היוזמה הפרטית וההון הפרטי מחד, ומאידיך סבר שיד ציבורית צריכה לרסן או למנוע את החסרונות של המשטר הקפיטליסטי".⁹

יונתן שם-אור טוען בכתבתו כי מחנה הימין משתלט על המדינה, מעצב את הזהות היהודית-הישראלית הרצויה לו, הורס את הציונות ופוגע בדמוקרטיה בשיטות שונות. כדי לאייר את דבריו הוא משתמש בהשוואה בין נתניהו להרצל. הרצל רצה "קודם אזרח ואחר כך יהודי", בעוד ש"ביבי... מרבה ב"יהודים, יהודים, יהודים..."¹⁰.

בראיון ל"ישראל היום" סיפר יהורם גאון על ספרו של אביו - משה דוד - "יהודי המזרח בארץ ישראל". מטרת הספר איננה להצביע על קיפוח, אלא להחזיר את הצדק ההיסטורי: להזכיר שפע אישים מעדות המזרח שתרמו לתנועה הציונית ולהקמת המדינה במקביל לאבות הציונות (כגון הרצל), וכן לפניו ואחריו.¹¹

⁷ דובסון, אריה. חלום שמתגשם. מעריב (9.9.2018), עמ' 2.

⁸ קרני, יואב. המסע האחרון. גלובס (6.9.2018), עמ' 12.

⁹ אדרת, עופר. חוקר המשק הארצישראלי. הארץ (7.9.2018), עמ' 20.

¹⁰ שם-אור, יונתן. הקרב על הנשמה של האומה. ליברל (12.9.2018), עמ' 8-12.

¹¹ אידר, דרור. חשוב שתדעו: היינו פה לפני. ישראל היום! (18.9.2018), עמ' 20-29.